

“พอดแคสต์” แหล่งเรียนรู้ด้วยการคลิกลำตนเอง
“Podcast” Learning resource via self-directed click

ประพันธ์ศักดิ์ ดวงสุวรรณ (Prapansak Toungsuwan)*

นิรุทธ์ วัฒนโนภาส (Nirut Vatthanophas)*

บทคัดย่อ

ทักษะในการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การฟัง เพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาตัวเอง “พอดแคสต์” เป็นนวัตกรรมในรูปแบบไฟล์เสียงที่สามารถฟังคู่ไปกับกิจกรรมอื่นได้ จึงตอบโจทย์ความต้องการในการเรียนรู้พร้อมกับทำงาน การใช้ชีวิต และทำกิจกรรมอื่น ๆ บนพื้นฐานการพัฒนาตนเอง ความรู้ ความบันเทิง รวมทั้งเติมเต็มตามความต้องการของตนเอง “พอดแคสต์” เป็นแหล่งเรียนรู้แบบใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Self-directed Learning, SDL) ด้วยรูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอที่หลากหลาย อยู่ในแพลตฟอร์มที่เข้าถึงได้ง่าย เลือกฟังตามความสนใจ สามารถฟังซ้ำได้ผ่านโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หลายประเภท การพัฒนาพอดแคสต์ในอนาคต จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลด้านรูปแบบ เนื้อหา การขยายฐานผู้ฟัง ลดความวุ่นวายซับซ้อนในการเข้าถึง รวมทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชน เพื่อเพิ่มความสามารถการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง สร้างวิสัยทัศน์ เห็นช่องทางการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและเกิดการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : พอดแคสต์, การเรียนรู้ด้วยชี้นำตนเอง, แหล่งเรียนรู้

Abstract

Important perception of learning skill is “Listening” to increase the ability in self-development. “Podcast” is the innovation of sound-recording file to listen along with other activities. There is the answer of personal needs to learn with balance work-life and personal activities upon self-development in knowledge and fulfilled. Podcast is the lasted source of learning to respond self-directed learning (SDL) and re-learned, Varieties of contents will be presented and easy to reach upon platforms on mobile phone, computer and various electronic devices. Future development of Podcast. Therefore, personal learning style, various content, audience expanding, simplify to reach and supported via companies for enhance self-directed learning for vision creation and knowledge for sustainable self-development.

Keywords: Podcast, Self-directed learning, Learning resource

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาดนตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลที่เน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจแนวใหม่เพื่อให้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศภายใต้ภารกิจที่ต้องทำให้ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่มุ่งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการพัฒนาเชิงระบบเพื่อนำทางในการพัฒนาประเทศอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนตามโครงสร้าง “Smart” เปลี่ยนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติไปสู่ความเชี่ยวชาญ เพิ่มคุณค่าและมูลค่าด้วยการใช้นวัตกรรม การวิจัย เทคโนโลยี ดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และต่อยอด เพื่อสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว สร้างรายได้และเพิ่มประสิทธิภาพในการมีชีวิตที่ดีของประชาชน (Faculty of science Prince of Songkla University: 2019)

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้ความสำคัญ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาตนเองและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตรงกับนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ (Office of the National Economic and Social Development Council: 2018)

การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีต เนื่องจากการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันและความเป็นสังคมที่หลากหลายทำให้วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป (New normal) การเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลเนื่องจากโรคอุบัติใหม่ จึงทำให้ระบบการศึกษาและการเรียนการสอนแตกต่างไปจากเดิมในทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย รวมถึงความต้องการในการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหมาย อย่างไรก็ตาม วิธีการเรียนรู้ได้รับความนิยมและสามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุดคือการฟัง ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกช่วงอายุ ทุกเวลา ทุกสถานที่ รวมทั้งการฟังยังสามารถเรียนรู้ได้พร้อมกับทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ทำงาน ขับรถ ออกกำลังกาย ฟักผ่อน เป็นต้น ดังนั้น สื่อที่เหมาะสมต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ จึงควรเป็นสื่อสำหรับฟังที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ ตอบโจทย์ความต้องการ สามารถเรียนรู้ได้ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง มีความเหมาะสมต่อช่องทางการรับรู้ของแต่ละบุคคล

แพลตฟอร์ม (Platform) ที่ถูกพัฒนาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น มีหลายรูปแบบ หลายประเภท แพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมจึงเป็นแพลตฟอร์มที่มีทั้งภาพและเสียง หรือมีเฉพาะเสียงที่สามารถฟังเพื่อเรียนรู้ได้ระหว่างทำกิจกรรมอื่นไปพร้อมกัน เช่น Spotify, Facebook Watch, Line, Instagram (IG) และพอดแคสต์ (Podcast) เป็นต้น

พอดแคสต์ (Podcast)

“Podcast” เป็นคำสมาส 2 คำ ระหว่างคำว่า “iPod” และคำว่า “Broadcast” (ที่หมายถึงการเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชน) รวมกันเป็นคำใหม่เรียกว่า พอดแคสต์ “Podcast” เป็นชื่อตั้งขึ้นใหม่เพื่อเรียกเทคโนโลยีดิจิทัลที่เน้นนวัตกรรม คำว่า พอดแคสต์ ถูกเสนอขึ้นโดยคอลัมนิสต์ของนิตยสารเดอะเกรเดียนท์ (The Gradient) ร่วมกับผู้นำเสนอข่าวของช่องบีบีซี (BBC News) ชื่อว่า มร. Ben Hammersley โดยพัฒนาเนื้อหาที่สามารถ

ฟังผ่านช่องทางแอปพลิเคชันที่สามารถเล่นไฟล์เสียงได้ ซึ่งด้วยความสามารถของนวัตกรรมพอดแคสต์มีลักษณะการนำเสนอคลิปหรือไฟล์ผ่านแพลตฟอร์มที่เป็นที่นิยม เข้าถึงง่ายและรู้จักกันในชื่อ “ยูทูบ” (YouTube) หากเนื้อหาหรือคอนเทนต์ (Content) ที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่จะเป็นไฟล์เสียง สามารถเลือกรายการรูปแบบต่าง ๆ ที่สนใจย้อนฟังและฟังซ้ำได้ตามความต้องการ ซึ่งเป็นจุดเด่นของพอดแคสต์ จุดเด่นอีกประการ คือ สามารถดาวน์โหลดไฟล์เสียงในหัวข้อที่สนใจอยากฟังมาเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์หรือมือถือเพื่อฟังในรูปแบบออฟไลน์ในภายหลังได้ด้วย นอกจากนี้ผู้จัดช่องพอดแคสต์ได้เปิดรับให้ผู้ฟังสามารถสมัครเป็นสมาชิกเพื่อติดตามรายการที่ผู้ฟังชื่นชอบ รวมทั้งสร้างกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือไปจากการฟัง เช่น ทำโพลเนื้อหาที่ผู้ฟังต้องการทราบ เล่นเกมส์ ติดตามในช่องทางอื่นๆ ได้และส่งสัญญาณอัปเดต เมื่อรายการที่ผู้ฟังติดตาม มีตอนใหม่สำหรับสมาชิก (Meaning of podcast: 2020)

(Podcast) เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มการสื่อสารทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่อยู่ในรูปแบบของสื่อดิจิทัลทางเสียงหรือรูปแบบของช่องรายการที่ให้ความรู้ ความบันเทิงต่าง ๆ ผ่านการเล่าเรื่องด้วยเสียงเพื่อให้ฟังได้สะดวก ต่อมาพอดแคสต์เริ่มมีการผลิตและเผยแพร่มากขึ้น รวมทั้งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และได้มีการพัฒนาเป็นรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ จนกระทั่งได้รับความนิยมมากขึ้นในประเทศไทยตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เช่นเดียวกับสื่อออนไลน์ต่าง ๆ หากจะให้ความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น ก็จะสามารถกล่าวได้ว่า “พอดแคสต์” คือ รายการที่เผยแพร่ทางภาพและเสียง หรือเฉพาะทางเสียง ที่มีรูปแบบที่น่าสนใจ ทั้งการถ่ายทอดประสบการณ์ แจ้งรายละเอียด วิเคราะห์ รวมไปถึงการพูดคุย การเล่าเรื่อง การสนทนา เรื่องราวต่าง ๆ และการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น การเรียน การใช้ชีวิต หุ่น การเตรียมความพร้อม ฯลฯ ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต โดยได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน โดยผู้รับฟังสามารถสมัครที่จะเลือกรับชมเป็นคลิปในลักษณะ MP4 หรือเป็นไฟล์เสียงในลักษณะ MP3 หรือ M4a ผ่านทางระบบฟีด (Feed) ซึ่งระบบฟีดจะเป็นระบบอัตโนมัติในการดาวน์โหลดไฟล์และเปิดให้ฟังอย่างต่อเนื่องโดยอัตโนมัติผ่านมัลติมีเดียของแอปพลิเคชันในคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ (Nurdian: 2019)

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Self-directed learning)

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Self-directed Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) ตามศาสตร์ของนักการศึกษาที่เรียกกันว่า Andragogy โดยมัลคอล์ม โนลส์ (Malcolm Knowles) ที่ว่า ผู้ใหญ่มีความสามารถในการเรียนรู้ได้ในหลากหลายลักษณะหลายรูปแบบและมีความต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองถูกมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกสาขาอาชีพทั้งในการทำงาน การสร้างทักษะ Reskills Upskills ตลอดจนการเรียนรู้ในวิชาชีพเฉพาะด้าน รวมทั้งการพัฒนาตนเอง ในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนี้ ผู้สอนจะไม่แสดงบทบาทเป็นครูหรืออาจารย์ที่คอยให้ความรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยจะมีบทบาทเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator)” หรือเป็น “ผู้ร่วมกิจกรรม (Member)” นั่นคือ ผู้สอนจะถูกปรับบทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รวมไปถึงการกระตุ้นให้เกิดทักษะ พฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติที่พึงประสงค์ ซึ่งกระบวนการสอนจะไม่เกิดขึ้นโดยตรง

แต่ผู้สอนจะสร้างและช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตกผลึกด้วยตนเอง ตรงกับความหมายของคำว่า Andragogy ที่ว่า “ศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้” (The Art and Science of Helping Adults to Learn) (Archanya Ratana-Ubol: 2008)

วิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระส่วนบุคคล และความรับผิดชอบของตนเองในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่นักวิชาการศึกษาให้การยอมรับว่าผู้เรียนที่ความใฝ่รู้จะพยายามเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจจนเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดการเรียนรู้ในการหาความรู้ ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและคงทนกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยการชี้นำจากบุคคล นักวิชาการศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการเรียนแบบชี้นำตนเอง โดย โนลส์ (Knowles) ผู้ค้นพบศาสตร์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ยังได้ให้ข้อคิดถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองไว้ว่า “การที่บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มตามความต้องการของตนเองจะสามารถเรียนได้มากกว่า ดีกว่า เนื่องจากมีระยะเวลาของความตั้งใจ ร่วมกับมีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนสูงกว่า สามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้รอบด้านดีกว่าและยาวนานกว่าคนที่เรียนรู้จากการเป็นผู้รับหรือรอรับการถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์จากผู้สอนเพียงอย่างเดียว (Piya Sakcharoen: 2015)

นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองยังสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงกระบวนการทางธรรมชาติว่า “เมื่อบุคคลมีการพัฒนาและเติบโตขึ้น บุคคลจะมีความต้องการทางจิตวิทยาที่เป็นของตัวเองสูงขึ้น เริ่มพัฒนาความสามารถในการรับผิดชอบตนเองมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้บุคคลมีทิศทางของการบรรลุภาวะจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาไปสู่การชี้นำตนเอง (Self-Directing) เพิ่มมากขึ้น” ในที่นี้ รวมไปถึงการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่จะสามารถสร้างความรับผิดชอบซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดี ซึ่งเป็นลักษณะสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น หลักสูตรห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระตามระบบของมหาวิทยาลัยเปิด ซึ่งทั้งปวงนี้ล้วนเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสิ่งสำคัญประการสุดท้ายของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองคือความสามารถในการดำรงชีวิต “การทำให้นุชนอยู่รอดในทุกสภาพแวดล้อม เพราะสังคมในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต” (M.S. Knowles: 1984)

เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองจากพอดแคสต์

การที่พอดแคสต์สามารถตอบโจทย์เรื่องการเข้าถึงที่ง่าย สะดวก ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ ของคนได้ ทำให้มีผู้นิยมฟังเพิ่มขึ้นจากเดิมเรื่อย ๆ และมีความต้องการความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดรูปแบบรายการที่หลากหลายเพื่อตอบสนองไลฟ์สไตล์ (Lifestyle) และความต้องการของผู้ฟัง ในปัจจุบันสามารถแบ่งรูปแบบของ ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ประเภทรายการที่จำแนกเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของผู้ฟัง ทำให้เกิดเนื้อหาที่หลากหลาย ตอบโจทย์ความต้องการได้ครอบคลุมเช่น เนื้อหา

เกี่ยวกับรายการข่าวประจำวัน ข่าวสารทั่วไป สถานการณ์ที่ทันสมัยไลฟ์สไตล์ การทำอาหาร ท่องเที่ยว ออกกำลังกาย รายการเพลง การพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต LGBTQ++ บันเทิง จริยธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ สุขภาพ กีฬา ข่าวสาร และการเมืองการปกครอง 2) ใช้ลักษณะรายการในการจำแนก ได้แก่ การสนทนา สัมภาษณ์ จัดรายการเดี่ยว บรรยาย พูดคุย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความต้องการของผู้ฟังคือปัจจัยที่ทำให้การจัดรายการผ่านพอดแคสต์ต้องตอบโจทย์ให้ครอบคลุมผู้ฟังทุกกลุ่มอย่างแท้จริง จึงจะทำให้กลุ่มผู้บริโภครู้สึกติดตามฟังอย่างต่อเนื่อง และไม่ใช่ว่าเพียงให้ความรู้ที่แปลกใหม่หรือตอบโจทย์ผู้ฟังเท่านั้น แต่เนื้อหารายการต้องสร้างแรงบันดาลใจหรือมุมมองการใช้ชีวิตให้กับผู้ฟังได้อีกด้วย (Davis Prapayont: 2020)

จากการสำรวจเรื่อง การใช้พอดแคสต์เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ในรายวิชาสัมมนาประเด็นทางการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2563 เรื่อง “Podcast ทางเลือกการเรียนรู้สำหรับคนยุคใหม่” พบว่า มีจำนวนการเข้าฟังพอดแคสต์ในแพลตฟอร์มของ YouTube มากที่สุด รองลงมาคือ Spotify และ Joox ตามลำดับ ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการฟังวันละ 1-2 ชั่วโมง และพบว่าเป็นเนื้อหาที่เป็นความรู้ในการพัฒนาตนเองมากที่สุด เช่น การพัฒนาภาษาอังกฤษ รองลงมาคือใช้ฟังเพลง และความบันเทิงอื่นๆ ซึ่งตรงกับงานวิจัยด้านพฤติกรรมกรเข้าฟังพอดแคสต์ของดิวิช ประกายนต์ (Davis Prapayont: 2020) ที่ว่า กลุ่มผู้ฟังพอดแคสต์ในประเทศไทย มีความสนใจหลักในหมวดหมู่ของสาระความรู้เป็นหลัก เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองในการเรียนและการทำงานด้วยความรู้ที่ทันสมัย รองลงมาคือฟังเพื่อความบันเทิง ในด้านปัจจัยที่สร้างความสนใจในการรับฟังรายการพอดแคสต์ของกลุ่มผู้บริโภค คือคุณค่าของเนื้อหาที่สอดคล้องกับความชอบและความต้องการนำความรู้ไปใช้งานของแต่ละบุคคล ความง่ายและไม่ซับซ้อนของเนื้อหาที่กระชับได้ใจความ ความแปลกใหม่ของเนื้อหาที่ฟังหรือดูที่อื่นได้ยาก และความน่าเชื่อถือของรายการหรือชื่อเสียงของผู้จัดรายการ

ในด้านเวลาที่สะดวกต่อการฟังพอดแคสต์มากที่สุด พบว่า ผู้ฟังพอดแคสต์จะเลือกใช้เวลาตอนเช้าในการฟังรายการที่มีเนื้อหาสำหรับการพัฒนาตนเอง โดยส่วนมากจะเป็นช่วงเวลาเตรียมตัวหรือเดินทางไปทำงาน เพราะช่วงเวลาเช้าเป็นช่วงเวลาที่สมาธิและสมองยังเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ได้มากกว่าช่วงเย็นหลังเวลาเลิกงาน อีกมุมมองหนึ่ง คือ สาระความรู้ มุมมอง ข้อคิด หรือแรงบันดาลใจที่ได้ สามารถนำไปปรับใช้ได้ทันทีในระหว่างวัน ซึ่งถือเป็นจุดเด่นสำคัญของพอดแคสต์เช่น “ข้อคิดดี ๆ ยามเช้าที่สามารถปรับใช้ในการเรียนได้ทันที” ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การทำงานในชีวิตจริงของประพันธ์ศักดิ์ ดวงสุวรรณ (Prapansak Toungsuwan: 2017) ที่ว่า ควรพัฒนาและกระตุ้นให้เกิดความคิดและสร้างแรงบันดาลใจ รวมทั้งเกิดพลังในการสรรสร้างและใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมด้วยการนำประสบการณ์มาพัฒนาเป็นความรู้เพื่อเติมเต็มชีวิต ไม่ว่าจะในด้านความรู้ด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ จากการค้นคว้าเพื่อเข้าถึงแพลตฟอร์มในโซเชียล ตลอดจนการใช้จินตนาการมาใช้เป็นทุนในการคิดตัดสินใจ และพัฒนาขึ้นเป็นความคิดใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมตนเองให้สามารถนำไปเป็นพื้นฐานของชีวิตใน

อนาคต และจะเป็นขุมพลังที่จะติดตัวไปตลอดชีวิตตามนियามการเรียนรู้ที่ว่า “รู้กระจ่าง สร้างสิ่งใหม่ ใช้ความ
อ่อนตัว พร้อมตัวใช้ประโยชน์”

พอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ด้วยทิศทางและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและรุนแรงของการ
เดินทางเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อรับมือกับปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งภัย
คุกคามในรูปแบบต่างๆที่เกิดขึ้นถือเป็นความท้าทายของการเรียนรู้ตลอดเวลาและเชื่อมโยงไปถึงการเรียนรู้
ตลอดชีวิต ทำให้การเรียนการสอนตลอดจนการทำงานต้องมีการปรับให้เกิดความคล่องตัว ยืดหยุ่น สะดวก
และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเครือข่ายของระบบอินเทอร์เน็ตให้กว้างขวางและเข้าถึงประชาชนของ
ประเทศไทย ให้รองรับตามนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงที่
รุนแรง ซึ่งมีผลให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไป โดยเฉพาะการเรียนรู้เพื่อใช้เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสาร การ
ค้นหาข้อมูล การทำงาน ตลอดจนการดำรงชีวิต มีการปรับตัวเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง (Archanya
Ratana-Ubol 2008: 66-72)

การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการค้นหาความรู้ด้วยตนเองที่กระจัดกระจายตามแหล่งต่าง ๆ อาจจะต้องใช้
เวลามาก ตามคุณสมบัติของข้อมูลและคุณภาพที่มีต่อการเรียนรู้ซึ่งในแหล่งเรียนรู้ที่สามารถออกไปค้นหา
ได้เช่น ชุมชน ตลาดโรงเรียน มหาวิทยาลัย ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น แต่การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่
สะดวก ปลอดภัย ประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเดินทางไกลและมีหลายรูปแบบให้เลือกค้นหาทางออนไลน์ตาม
รูปแบบของการเข้าถึงได้ง่ายที่น่าสนใจในปัจจุบัน คือ “พอดแคสต์” เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้ผลิตได้ใช้
เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์รวบรวมความรู้เหล่านั้นไว้ในแพลตฟอร์มออนไลน์และสามารถเข้าถึง
ได้เพียงคลิกผ่านหน้าจอหรืออุปกรณ์ดิจิทัลที่ใช้งานออนไลน์ ก็สามารถเข้าถึงพอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการ
เรียนรู้ที่ผู้ผลิตจัดเตรียมไว้ให้ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจและแตกต่าง เช่น THE STANDARD podcast นำเสนอข่าว
สถานการณ์ปัจจุบัน เรียนรู้การทำงาน เรียนรู้การใช้ชีวิต, YouTube podcast เป็นแพลตฟอร์มนำเสนอ
เนื้อหาหลากหลายรูปแบบให้เลือกเรียนรู้ สามารถเล่นต่อเนื่อง ให้สมัครสมาชิกเพื่อติดตาม และคอยเตือนเมื่อ
มีคลิปใหม่ๆ, University of Minnesota podcast ผลิตเพื่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา การมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการเรียนการสอน และให้ข้อคิดสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต, และ PM podcast ไทยคู่ฟ้า
เป็นสื่อของรัฐบาลสำหรับแจ้งข่าวสารต่าง ๆ และการดำเนินงานของรัฐบาล เป็นต้น
ตัวอย่าง Chula podcast ที่ผลิตโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้และความ
เพลิดเพลินแก่นักศึกษาและบุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา <https://bit.ly/37nVk0n>

ทิศทางการพัฒนาพอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

จากการสรุปผลการสัมมนาเรื่อง “Podcast ทางเลือกการเรียนรู้สำหรับคนยุคใหม่” ของนักศึกษาชั้นปีที่สาม รายวิชาสัมมนาประเด็นทางการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2563 ได้ให้ข้อเสนอแนะและทิศทางการพัฒนาพอดแคสต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไว้อย่างน่าสนใจว่า ด้วยวิธีการผลิตพอดแคสต์ที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน ภายใต้กระบวนการอัดเสียงของผู้จัด เรียบเรียง ตัดต่อ ทำภาพปกและตั้งชื่อที่น่าสนใจ จะสามารถดึงดูดผู้ฟังในแพลตฟอร์มให้เข้ามาฟังได้ แต่สิ่งที่ยากและต้องใช้ความคิดในการนำเสนอคือเนื้อหา (Content) ที่จะดึงดูดให้ผู้ฟังสามารถอยู่กับรายการตลอดจนจบในระยะเวลาของรายการ 20-40 นาที (Lifelong Education Department Faculty of Education Silpakorn University: 2020) ในอนาคต คาดว่ารายการที่ผลิตผ่านพอดแคสต์น่าจะมีเพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบและการนำเสนอเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีเนื้อหาตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังที่ต้องการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน การเรียน หรือการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสม การฟังพอดแคสต์จึงนับเป็นโอกาสดีของคนรุ่นใหม่ในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองผ่าน Platform ออนไลน์ ที่มีความนิยม รายการพอดแคสต์ที่เหมาะสมจะต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายน้อย รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ในอนาคตอันใกล้ ได้แก่ ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบหลักสูตรออนไลน์แบบเปิด Massive Open Online Courses (MOOCs) ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มที่หลากหลายเช่น ใช้เป็นสื่อการ

เรียนรู้ผ่านเกมคอมพิวเตอร์ (Games) ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ต่อสังคม (Social Media) และใช้เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฟัง (Audiobooks and Podcasts) เพื่อการพัฒนาทักษะด้านการฟัง การเข้าใจความหมาย การตีความ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และปฏิบัติงานจริง การสร้างทัศนคติทางบวก ความเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ศักดิ์ ดวงสุวรรณ (Prapansak Toungsuwan: 2020) ที่ศึกษาในด้านการเสริมทักษะของผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การทำงานในชีวิตจริงด้านการเสริมทักษะการใช้ชีวิตให้แก่ตนเอง เพื่อเปิดมุมมองและสร้างความพร้อมสำหรับทำงาน การบริหารชีวิต อารมณ์ การปรับตัว มองเห็นคุณค่าในการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ มีกำลังใจ ได้รับความประทับใจ สร้างความตระหนักในหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบ มารยาท และสร้างความคิดเชิงบวก เหล่านี้ เป็นทักษะการเรียนรู้ที่ต้องมีการพัฒนาไปตลอดชีวิต เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิต และเป็นการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมและโลก (Disruptive innovation technology)

“พอดแคสต์” กับการเป็นแหล่งเรียนรู้ในอนาคต

ในยุค Disruption ความเร่งรีบและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป รวมทั้งรายละเอียดความต้องการในชีวิตที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การค้นหาข้อมูลเพื่อการเรียนรู้มีมากขึ้น เป็นเหตุให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนไป มีกิจกรรมที่ต้องทำในแต่ละวันเพิ่มขึ้นและมีความซับซ้อนอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น พฤติกรรมเรียนรู้จึงมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เกิดความสามารถในการทำกิจกรรมหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกันและเป็นเรื่องสำคัญที่เกิดขึ้นจริง ส่งผลให้ความนิยมในการฟัง “พอดแคสต์” พร้อมกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันควบคู่ไปด้วยกัน จึงถือว่าเป็นความสะดวกในการทำกิจกรรมพร้อมกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

รายการพอดแคสต์ในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559 และได้มีการพัฒนารูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอ ผ่านแพลตฟอร์มที่หลากหลาย เป็นที่นิยมด้วยความรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม การฟังรายการพอดแคสต์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ยังมีข้อจำกัดในด้านคุณภาพของข้อมูล หรือเนื้อหา ด้วยสาเหตุเนื่องจาก งบประมาณด้านต้นทุนการผลิต อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ความเป็นมืออาชีพ รวมทั้งการอ้างอิงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและเป็นสากล ในส่วนของรูปแบบรายการของพอดแคสต์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองบางประเภทที่ยังไม่พบ เช่น เนื้อหาที่เจาะลึกในอาชีพต่างๆ เนื้อหาการสืบสวนสอบสวน เนื้อหาด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างเครือข่ายร่วมกับสื่อหลักเช่น วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษาในทุกๆ ระดับ ยังต้องได้รับการพัฒนาให้มีการเชื่อมต่อและเข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งการผลิตรายการที่มีคุณภาพยังต้องการผู้สนับสนุนที่เป็นสปอนเซอร์ทั้งในส่วนราชการและเอกชน เพื่อสร้างความทันสมัย เนื้อหาเชิงลึก และรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งการกระจายการเข้าถึงได้ง่ายผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ

ความต้องการที่แตกต่างของผู้ฟัง จึงถือเป็นความท้าทายในการพัฒนารายการพอดแคสต์เพื่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองในอนาคต เป็นการตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองที่แตกต่าง ซึ่งตรงกับ

Berry R. (2015) ที่กล่าวไว้ว่า การเพิ่มทักษะของผู้จัดรายการพอดแคสต์และการขยายฐานของผู้ฟังจากเดิมที่อยู่ในระดับเฉพาะกลุ่มให้เพิ่มปริมาณขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรธุรกิจ เอกชน การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ร่วมกับการสร้างคอนเทนต์เพื่อการเรียนรู้ที่น่าติดตาม เป็นรายการมีลักษณะเฉพาะตัวที่ยากต่อการเลียนแบบ จะช่วยสร้างความเหมาะสมให้มีผู้นิยมเข้าฟังในทุก Generation ตามความสนใจที่เป็นวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อช่วยตอบสนองการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป“พอดแคสต์” คลิกเพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คุณค่าในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ที่สอดคล้องกับความชอบและความถนัดของแต่ละบุคคล ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างคุณประโยชน์ของการเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิตตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น สารและความรู้จากการฟังพอดแคสต์ คือขุมทรัพย์ในตอนที่เกิดขึ้น ผ่านดำเนินการผ่านผู้จัดรายการที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราว ตามความชอบของแต่ละคนที่ต้องการเรียนรู้แตกต่างกัน เช่น ต้องการเรียนรู้ด้านอาชีพ การใช้ชีวิต การสร้างโอกาส การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งคุณค่าในการฟังคือสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง นอกจากนี้ พอดแคสต์ยังมีข้อดีที่สามารถฟังซ้ำได้หลายครั้งจนกว่าจะเข้าใจหรือพอใจ รวมทั้งสามารถติดตามรายการเพื่อรับฟังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การฟังพอดแคสต์ยังตอบสนองด้านคุณค่าในช่วงเวลาพักผ่อน โดยสามารถฟังเรื่องราวต่างๆ ในเวลาว่าง เมื่อรู้สึกเหงาหรือรู้สึกเบื่อ ซึ่งเป็นคุณค่าในการสร้างความพึงพอใจอีกทางหนึ่งให้กับกลุ่มผู้ฟัง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ความง่ายและไม่ซับซ้อนของเนื้อหา ที่กระชับได้ใจความ ลดทอนความวุ่นวายความซับซ้อนจะตอบโจทย์ความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ฟังได้อีกด้วย ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของเนื้อหาเป็นส่วนต้องคำนึงถึง เพราะเกี่ยวข้องกับความเป็นที่รู้จักและชื่อเสียงของรายการรวมทั้งชื่อเสียงของผู้จัดรายการพอดแคสต์ เพราะนอกจากจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้ฟังว่าเนื้อหารายการมีอ้างอิงแหล่งที่มา สถิติ คำพูด บุคคล อย่างถูกต้องและมีคุณภาพจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้ฟัง นอกจากนี้ ในด้านการผลิต พบว่า Caption ของรายการจะดึงดูดความสนใจจากการเลือกฟังของผู้ฟัง เพราะภาพและข้อความบน Caption สามารถกระตุ้นความสงสัย อยากรู้ และปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ ลดทอนขั้นตอนการเข้าถึงให้น้อยลง สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกที่สุด รวมทั้งเนื้อหากระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดการการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้เพื่อไปใช้ในชีวิตจริงได้ จึงจะถือว่าเป็น พอดแคสต์ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ด้วยการ “คลิก” นำตนเอง

References

- Davis Prapayont. (2020). Customer Insights and Media Exposure of Podcast Listeners to Produce, Communicate and Promote Podcasts Channels Effectively on Facebook in Thailand. M.Com.Arts (Digital Marketing Communications), May 2020, Graduate School, Bangkok University. P. 25-27.
- Piya Sakcharoen. (2015). Adult Learning Theory and Self-Directed Learning Concept: Learning Process for Promoting Lifelong Learning. Journal of The Royal Thai Army Nurses, Volume 16 No.1 (Jan - Apr) 2015, P. 8-13.
- Prapansak Toungsuwan. (2017). Creativity: the thing which missing in higher education. Chriatian University Journal, Vol. 23 No.4 (October-December) 2017, 668-679. (in Thai).
- Prapansak Toungsuwan. (2021). Satisfaction of Learning and Life Skills Activities toward to Pharmacy Students, Doctor of Pharmacy Program, Faculty of Pharmacy, Silpakorn University. Silpakorn Education Research Journal, Vol. 31 No. 1 (January-June), 353-370. (in Thai).
- Lifelong Education Department Faculty of Education Silpakorn University. (2020). Podcast learning alternative of the next generation. Seminar issue of Lifelong Education 469 304, Pp. (67-69). (in Thai).
- Archanya Ratana-Ubol. (2008). Development Learning and Adult's activities. Bangkok: Depaartment of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, 66-72. (in Thai).
- National Economic and Social Development Council. (2018). National Economic and Social Development Plan Issue 12. [Online]. From <http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2561/strategy09.pdf>. (in Thai). Accessed on 10 October 2021. (in Thai).
- Faculty of science Prince of Songkla University. (2019). How is Thailand 4.0. [Online]. From How is Thailand 4.0. Site (psu.ac.th). Accessed on 10 October 2021. (in Thai).

ภาษาต่างประเทศ

Berry, R. (2015). A Golden Age of Podcasting? Evaluating serial in the context of poacast histories. *Journal of Radio & Audio media*, 22(2), 170-178. (in English).

Knowles, M.S. (1984). *Self - directed learning: A neglected species.*(3rd. ed). Houston: Gulf Publishing Co, Ltd. (in English).

Meaning of podcast in English. (2020). Retrieved from <https://www.lexico.com/definition/podcast>. (in English)

Nurdian, G. (2019). Indonesian e-commerce in 2019. Retrieved form <https://grahanurdian.com/e-commerce-indonesia-di-tahun-2019/>. (in English).